

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee
Munga 18
50088, Tartu

Teie 17.11.2025 nr 8-2/25/5009, HTM/25-
1269/-1K

Meie 10.12.2025 nr 2-3/3890-2

Eelnõu kooskõlastamine

Austatud haridus- ja teadusminister

Täname võimaluse eest avaldada arvamust haridusministri määruse „Ettevalmistava õppe korraldus ja õppekava nõuded ning rahastamise alused“ eelnõule. Mõistame eelnõu eesmärki tagada õppijatele vajaduspõhine tugi ja toetatud üleminek järgmisele haridustasemele toetades seeläbi noorte haridustee jätkumist, kuid peame vajalikuks alljärgnevaid täiendusi ja selgitusi, et pakutud lahendused oleksid kooskõlas õppijate vajaduste ning sekkumiseks kavandatud ressursid oleksid kättesaadavad.

Eeltoodust tulenevalt kooskõlastab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium eelnõu allolevate märkustega arvestamise korral.

1. Õppekohtade avamise mehhanism ja kohaliku omavalitsuse roll

Eelnõu kohaselt annab minister ettevalmistava õppe läbiviimise õiguse ja kohustuse kas riigikoolile või halduslepinguga munitsipaalkooli pidajale, lähtudes piirkondlikust vajadusest. Samas ei selgu eelnõust ega seletuskirjast, millistele andmetele või alustele õppekohtade avamisel tuginetakse, arvestades, et vastav käskkiri koostatakse veebruaris järgmise õppeaasta kohta, mil lõplikud hinded ja põhikooli lõpueksamite tulemused ei ole veel teada. Õppeaasta alguses selgub, millised õpilased ei ole ühtegi kooli vastu võetud, kuid peaksid sisenema ettevalmistavasse õppesse. Kohalike omavalitsuste vaatevälja võivad jõuda noored, kes õppetöös ei osale, õppeaasta kestel. Eelnõust ei selgu kas ka õppeaasta keskel on võimalik ettevalmistavasse õppesse siseneda.

Eelnõu kohaselt on kohaliku omavalitsuse (KOV) roll passiivne – eelnõuga ei taotle KOV ise õppe avamist, kuid tal lasub seadusest tulenev kohustus tagada õppimiskohustuse täitmine. See võib tekitada olukorra, kus KOV-l on kohustus, kuid puudub otsene võimalus mõjutada oma piirkonnas õppekohtade avamist neile õpilastele, kes vajavad täiendavat tuge enne järgmisele haridustasemele asumist.

Palume kaaluda KOVi kaasamist ettevalmistava õppe vajaduse hindamise protsessi või taotleja rolli täitmist, et tagada parem vastavus kohalikele vajadustele ja vältida vastutuse hajumist. Samuti palume eelnõus ja seletuskirjas täpsustada, millisele andmetele ja teadmisele tuginetakse koolidele ettevalmistava õppe õiguse andmisel.

2. Sihtrühm ja abivajaduse hindamine

Eelnõu keskendub peamiselt noortele, kes ei saanud sisse järgmisele haridustasemele, kuid vähem tähelepanu on pööratud noortele, kes ei ole varem õppimiskohustust täitnud ega õppetöös aktiivselt

osalenud ning kellel on tekkinud märkimisväärsed õppelüngad, mis raskendavad edasist haridusteel osalemist. Seletuskirjas on kirjeldatud ettevalmistava õppe abivajaduse hindamist, kuid eelnõus ega tegevustes ei ole seda käsitletud konkreetsete sammudena.

Palume täpsustada, kuidas on süsteemselt tagatud abivajaduse hindamine ja sellele järgnevad tegevused ka nende noorte puhul, kes on seni olnud haridussüsteemist eemal või passiivsed. Samuti palume selgitada, milliseid mehhanisme rakendatakse selliste õpilaste ettevalmistavas õppes osalemise toetamiseks.

3. Personal ja tugistruktuur

Eelnõu rahastamismudel näeb ette, et 15 õpilase kohta arvestatakse ühe õpetaja, ühe tugispetsialisti ja ühe rühmajuhendaja ametikohta. Arvestades sihtrühma eripära ja mitmekesisust (sh hariduslikud erivajadused, madal motivatsioon, keelelised barjäärid), võib kavandatud personalikoormus olla ebapiisav, eriti tugispetsialistide osas. Praktikas võib vajadus tugispetsialistide ja aineõpetajate järele olla suurem, kuna rühmas võib olla mitmeid noori, kes vajavad ulatuslikku tuge erinevatelt spetsialistidelt ning järele aitamist erinevates õppeainetes ning erinevates mahtudes.

Arvestades seletuskirjas toodud kesket tugispetsialistide rolli ettevalmistava õppe eesmärkide saavutamisel, peame oluliseks arvestada tugispetsialistide suure puudusega. Riigikontrolli 2025. aasta auditaruanne [“Haridusliku erivajadusega noorte kutseõpingute ja töölesiirdumise toetamine”](#) toob välja, et 90% kutsekoolidest ei tule ressursipuuduse tõttu tugiteenuste ja –meetmete pakkumisega toime ega taga seadusega ettenähtud teenuste kättesaadavust õpilastele. Koolid on sunnitud spetsialistide puuduse tõttu praegustele haridusliku erivajadusega õpilastele suunatud meetmeid pakkuma vajalikus kas väiksemas mahus või ei ole tugimeedet üldse osutatud. Uue, suure tugispetsialistide vajadusega õppe avamine sellistes tingimustes võib piirata õpilaste ligipääsu tugiteenustele veelgi.

Palume kehtestada paindlik ja vajaduspõhine lähenemine tugispetsialistide ja õpetajate arvu määramisel, arvestades muuhulgas haridusliku erivajadusega õpilaste arvu, ning aineõpetajate vajadust. Samuti palume tagada koolidele võimalus vajadusel kaasata lisatööjõudu, sh eelarveliste vahendite kaudu.

4. Ettevalmistava õppe rühmajuhendaja

Eelnõu kohaselt peab rühmajuhil olema vähemalt keskharidus, haridus-, sotsiaaltöö- või noorsootöövaldkonna kvalifikatsioon ning pedagoogiline kompetentsus. Arvestades eelnõuga rühmajuhile seatud ootusi ja tema otsest tihedat kontakti ning mõju haavatavatele noortele, on meie hinnangul vaid keskhariduse nõue pedagoogiliste kompetentsidega liiga madal ega pruugi tagada piisavat pädevust mitmekesiste vajadustega sihtrühma toetamiseks. Meile teadaolevalt ei ole võimalik eelnõus nimetatud kvalifikatsioon ning kompetentse täies mahus omandada vaid täienduskoolituste kaudu mistõttu peaks rühmajuhendaja kvalifikatsioon olema minimaalselt kõrghariduse tasemel.

Palume eelnõus täpsustada rühmajuhendajale seatavad nõuded, st sätestada kõrghariduse nõue ning lisada sobivate kvalifikatsioonide loetellu lisaks haridus-, sotsiaaltöö- ja noorsootöövaldkonna kvalifikatsioonile ka psühholoogiavaldkonna kvalifikatsioon.

5. Õppeprotsessi toetavad teenused

Eelnõu sätestab karjäärinõustamise ja juhendamise kogu õppe vältel, kuid koostöö Eesti Töötukassa, ettevõtjate ja kohaliku omavalitsuse noorte heaolu spetsialistidega on kirjeldatud üldsõnaliselt. Arvestades, et ettevalmistava õppe eesmärk on mh toetada teadlikku haridus- ja karjäärivalikut, on vajalik täpsem kirjeldus koostöömehhanismidest (nt praktika, töövarjupäevad, ettevõtete külastused), eriti kutsekoolide kontekstis.

Palume täiendada seletuskirja, täpsustades ettevalmistava õppe karjäärinõustamise korraldus ja kaasatavad osapooled ning lisada õppe eesmärgi toetavald konkreetsete koostöövormide ettevõtjatega.

6. Rahastamismudel ja halduskulud

Eelnõu rahastamismudel põhineb ühikuhinnal, mis hõlmab õpetajate, tugispetsialistide ja rühmajuhendaja tööjõukulu, õppevahendeid, õpisündmusi, IT-vahendeid ja koolilõuna toetust. Samas ei ole arvestatud koolide üldisi administreerimis- ja halduskulusid (nt personalitöö, ruumihaldus, juhtimine, aruandlus), mis võivad uue õppevormi rakendamisel oluliselt suureneda. Näiteks ei ole täpsustatud kuidas tagatakse vajalike aineõpetajate olemasolu, mis ulatuses peab kool seda tagama olemasolevate aineõpetajatega ning mis ulatuses on võimalik taotleda lisaressurssi vajalike aineõpetajate leidmiseks. Rahastusmudelil kirjeldatud üks õpetaja ametikoht ei pruugi seda vajadust täita kuivõrd õpilüngad võivad olla erinevates õppeainetes. Samuti ei ole kirjeldatud kuidas arvestatakse kooli kasutada oleva füüsilise ruumiga õppe tagamiseks.

Palume eelarve koostamisel arvestada ka nende kuludega või vähemalt hinnata nende mõju kooli kogukuludele.

7. Ettevalmistava õppe sihtrühma suurus

Eelnõus on õppekohtade prognoosimisel aluseks võetud varasemate aastate näitajad nende kohta, kes ei jätka õpinguid põhikooli järgselt. Meie hinnangul tuleks sihtrühma suuruse prognoosimisel arvestada ka õpilastega, kes ei jätka õpinguid järgmises õppeastmes seetõttu, et nende õppetulemused põhihariduse tasemel on olnud ebapiisavad. Vastavalt Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse määruste muutmise“ eelnõule on võimalik lugeda põhikooli lõpetanuks ka ilma kõiki õpitulemusi omandamata, sh juhtudel, kui lõpueksam(id) on sooritatud tulemusele alla 50% (RÕK § 23 lg 2¹) või kui kuni kahes aines on viimane aastahinne „nõrk“ või „puudulik“ (RÕK § 23 lg 2). Samas eelnõus oli viidatud, et nendel õpilastel on vajadusel võimalik osaleda ettevalmistavas õppes edasise haridustee jätkamiseks. Meie hinnangul ei ole sihtrühma prognoosimisel eelnimetatud grupiga arvestatud, kuid neil võib esineda märkimisväärne vajadus õppes osalemiseks, et valmistuda edasisele haridusteele sisenemiseks.

Samuti viitab eelnõu, et ettevalmistavas õppes võivad osaleda õppekohtade olemasolul ka õpilased, kes on õppekohustuse eest väljas (kuid mitte vanem kui 26 aastat), mis viitab, et õppekohtade vajadust tuleb planeerida ka laiemalt. Kui on seatud eesmärk, et ettevalmistav õpe pakub kutse- või keskharidusse sisenemiseks võimalust ka õppekohustuse eest ületanud noortele, tuleb selle vajadusega arvestada. Õppekohtade vajadust võib suurendada ka asjaolu, et osadel õpilastel on vajadus osaleda ettevalmistavas õppes pikemalt kui 1 aasta. Ka ei ole arvestatud käitumusliku efektiga – ettevalmistava õppe võimaluse loomisel võivad seda pidada atraktiivseks võimaluseks noored, kes ei soovi kohe järgmisel õppetasel jätkata ning eelistavad jätkata ettevalmistavas õppes täitmaks seeläbi kehtivat õppimiskohustust.

Palume täpsustada seletuskirjas sihtrühma suuruse prognoosi, arvestades eeltoodud asjaolusid, ning põhjendades kuidas eelnimetatud määruse võimalik mõju on arvesse võetud või miks sellega ei ole arvestatud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Erkki Keldo

majandus- ja tööstusminister

Anna-Liina Väkräm

Anna-Liina.Vakram@mkm.ee